

บทที่ ๔

วิเคราะห์แนวทางในการกำหนดบทบาทของกองทัพเรือ ด้านกิจการระหว่างประเทศ

กล่าวนำ

จากการวิเคราะห์บทบาทของทร.ในบทที่ ๓ สามารถจัดแบ่งตามประเภทการปฏิบัติงาน และภารกิจได้ ๓ บทบาท คือบทบาททางทหาร บทบาทในการรักษากฎหมายและการช่วยเหลือ และบทบาทในด้านกิจการระหว่างประเทศ โดยบทบาททั้ง ๓ ด้าน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อยู่ตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะแวดล้อมและกรอบของงบประมาณ การปรับความ สมดุลของบทบาททั้ง ๓ ด้านจึงขึ้นกับการกิจที่ได้รับมอบหมาย สภาวะแวดล้อมและข้อจำกัดด้าน งบประมาณ โดยจากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมใน ๑๐ ปีข้างหน้า มีความเป็นไปได้ต่ำที่จะ เกิดสงครามขนาดใหญ่ ทร.จึงต้องปรับลดบทบาทด้านการปฏิบัติการทางทหารลง โดยลดขนาดของ กำลังรบลงเหลือในระดับที่สมดุลแต่เพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น เพื่อลดภาระด้านงบประมาณ แต่ ปัญหาความมั่นคงของสังคม (Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ที่รวม เรียกว่า ปัญหายุคความรูปแบบใหม่ (Non-Tradition Threat) มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคตจึงเป็น แรงบังคับให้ ทร. ต้องให้ความสำคัญกับบทบาทด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือประชาชน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือ และประสานการปฏิบัติทั้ง ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้ทร.ต้องขยายบทบาทด้าน กิจการระหว่างประเทศให้สมดุลกับบทบาททั้งสามด้าน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานในภาพรวมให้สูงขึ้นได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

ในบทนี้จะได้วิเคราะห์บทบาทของทร.ในด้านกิจการระหว่างประเทศ ที่ทร.ต้องเข้าไป เกี่ยวข้องจากปัญหาและผลกระทบในการดำเนินนโยบายด้านกิจการระหว่างประเทศของทร.จาก บทที่ ๓ โดยนำ ทฤษฎีและหลักการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งนโยบายและ กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศจากบทที่ ๒ เพื่อให้ได้แนว ทางการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของ ทร. ในการดำเนินการด้านกิจการระหว่างประเทศที่ เหมาะสม

วิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับทฤษฎี หลักการ และนโยบายต่างๆ

๑. แนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศของไทย

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในบทที่ ๒ เห็นได้ชัดว่าในอดีตไทยเคยให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติมากเนื่องจากมีภัยคุกคามที่เด่นชัด โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เมื่อประเมินขีดความสามารถในการป้องกันตนเองและใช้กำลังทหารของชาติเป็นหลักในการป้องกันประเทศแล้ว ยุคนั้นจึงน่าจะเป็นอรรถนิยม (Realism) ภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็นทุกประเทศหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาประเทศและให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นและดำเนินนโยบาย โดยอาศัยการเจรจาต่อรองในเกือบทุกเรื่อง ดังนั้น หากจะนำนโยบายต่างประเทศของไทยมาเปรียบเทียบกับแนวความคิดนี้ ปัจจุบัน ไทยน่าจะมีแนวความคิดแบบพหุนิยม (Pluralism) โดยรัฐจะให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าความมั่นคง เพราะเห็นว่าเมื่อใช้นโยบายต่างประเทศแบบการเจรจาต่อรอง การประนีประนอม การสร้างพันธมิตร ก็จะลดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ผู้กำหนดนโยบายที่สำคัญคือ รัฐร่วมกับองค์กรเอกชน (Non State Actors) ส่วนสหรัฐ ฯ น่าจะเป็นแบบอรรถนิยม (Realism) เพราะสหรัฐ ฯ ยึดถือความมั่นคงของประเทศ (Enhancing Security) เป็นประเด็นสำคัญที่สุด แม้จะให้ความสำคัญของเศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อมีการตัดสินใจเลือกระหว่างประเด็นของความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม สหรัฐ ฯ จะเลือกความมั่นคงก่อนเสมอ และพร้อมที่จะใช้กำลังทหารเข้าแก้ปัญหา สำหรับทางเลือกในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศของไทยที่สอดคล้องกับกำลังอำนาจของประเทศน่าจะเป็นแบบ Collective Security ซึ่งเน้นความสงบมากกว่าการใช้พลังอำนาจ เน้นการทูตมากกว่าการทหาร เน้นการเสริมสร้างพันธมิตร และพยายามจัดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศโดยอาศัยองค์กรระหว่างประเทศในการรักษาความมั่นคงเช่น สหประชาชาติ อาเซียน เป็นต้น

๒. ไทยกับองค์การสหประชาชาติ

๒.๑ บทบาทของสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศที่นานาประเทศได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงร่วมกัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย โดยยึดถือหลักความเสมอภาคระหว่างรัฐสมาชิก การรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดขององค์การสหประชาชาติ เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างกัน เกิดขึ้น องค์การสหประชาชาติสามารถป้องกันหรือระงับไม่ให้คู่กรณีใช้กำลังตัดสินปัญหาได้หลายวิธี คือ โดยสันติวิธี โดยการใช้วิธีบีบ

บังคับ และโดยการส่งเสริมการลดอาวุธและควบคุมอาวุธ ทั้งนี้ในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลง องค์การสหประชาชาติได้เข้าไปมีบทบาทในการรักษาสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ ของโลกมากขึ้น ด้วยการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้าไปปฏิบัติการในประเทศต่างๆ ที่มีปัญหา ซึ่งการปฏิบัติการดังกล่าว มีทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้การที่การปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ ประกอบกับปัจจุบันได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องกองกำลังสำรองของสหประชาชาติ จึงนำไปสู่แนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์การรักษาสันติภาพขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการฝึกอบรมกำลังพลให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพซึ่งจะทำให้เกิดความพร้อมในการเข้าร่วมปฏิบัติการ ดังนั้นแนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์การรักษาสันติภาพจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพขาดประสิทธิภาพและการจัดตั้งกองกำลังสำรองขององค์การสหประชาชาติจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในฐานะสมาชิก การส่งทหารเข้าร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพ นับว่าเป็นบทบาทของกองทัพอันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของประเทศและกองทัพ อันจะแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของทหารไทยที่ได้แสดงถึงความสามารถทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ พร้อมทั้งยังส่งผลดีในสายตาของชาวโลก ในด้านการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ในอนาคตมีแนวโน้มว่าองค์การสหประชาชาติจะมีบทบาทในการรักษาสันติภาพเพิ่มมากขึ้นสภาพความขัดแย้งของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปจากการขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายเสรีประชาธิปไตยมาเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐเล็กๆ เกี่ยวกับเรื่องเขตแดนชาตินิยมและผลประโยชน์ระหว่างรัฐ ดังจะเห็นได้จากสถานะแวดล้อมของประเทศรอบบ้านของไทยรวมทั้งประเทศไทยด้วย ได้แก่ การเรียกร้องแบ่งแยกดินแดนของแนวร่วมปลดปล่อยมุสลิมในฟิลิปปินส์ การเรียกร้องแบ่งแยกดินแดนในอาเจห์ในอินโดนีเซียและชนกลุ่มน้อยในพม่า หรือแม้กระทั่งการเรียกร้องการแบ่งแยก ดินแดนของ ๔ จังหวัดในภาคใต้ของไทย ซึ่งเหตุการณ์ในติมอร์ตะวันออกทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้ขบวนการแบ่งแยกดินแดนในประเทศต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งประเทศไทย เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชกันมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ทร. กับการจัดส่งกองกำลังเข้าร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพสหประชาชาติ

จากการตรวจสอบนโยบายรัฐบาลและนโยบายด้านความมั่นคงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้กองทัพไทยจัดเตรียมกำลังเพื่อพร้อมในการปฏิบัติการกิจสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) โดยการจัดส่งกองกำลังเข้าร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพสหประชาชาตินั้น เป็นการแสดงจุดยืนในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพตาม

พันธกรณีที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ และเพื่อเพิ่มอันดับประเทศผู้ให้การสนับสนุนกำลังแก่สหประชาชาติให้ขึ้นมาอยู่ในแถวหน้าของอาเซียน ซึ่งปัจจุบัน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และสิงคโปร์ต่างก็รักษาทบาทของตนในสัดส่วนที่มากกว่าประเทศไทยแม้แต่เวียดนามก็กำลังปรับบทบาทในการเข้าร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติมากขึ้น

การพิจารณาจัดส่งกำลังเข้าร่วมกับกองกำลังสหประชาชาติ จะต้องพิจารณาถึงผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการเข้าร่วมของไทยเช่น การปฏิบัติการต้องเป็นที่ยอมรับทั้งจากประชาชนในพื้นที่และจากประชาคมระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในอนาคระหว่างไทยกับรัฐบาลและประชาชนของประเทศนั้นๆ ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับไทยในอนาคต นอกจากนั้นความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณา โดยควรหลีกเลี่ยงปฏิบัติในเขตที่ยังมีการสู้รบและไม่ควรเป็นภารกิจด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ควรเลือกพื้นที่ที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างจากวิถีการดำเนินชีวิต และภูมิอากาศของไทยมากนัก และเป็นพื้นที่ที่สามารถส่งกำลังบำรุงได้สะดวกหรือมีชาติพันธมิตรคอยสนับสนุนในการส่งกำลังบำรุงให้กับทางกองกำลัง ส่วนบุคลากรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสันติภาพ และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่เป็นอย่างดี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาขีดความสามารถของ ทร.ตามภารกิจทางเรือของสหประชาชาติแล้วพบว่า ทร. สามารถดำเนินการส่งกำลังเข้าร่วมได้ ๒ ลักษณะคือ ภารกิจให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Assistance) และ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพทางทะเล (Maritime Peacekeeping) โดยการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมสามารถกำหนดรูปแบบภารกิจ เพื่อให้การให้การสนับสนุนด้านการขนส่งทางทะเล การให้การรักษายาบาล การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการอพยพประชาชน ทหารออกจากพื้นที่ที่มีวิกฤตการณ์ สำหรับกำลังทางเรือที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติการได้แก่เรือระบายพลขนาดใหญ่ เรือบรรทุก ฮ. เรือส่งกำลังบำรุง อากาศยานและเฮลิคอปเตอร์ ส่วนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในทะเลท.ควรพิจารณาจัดส่งกำลังเรือฟริเกต/เรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง เรือส่งกำลังบำรุง พร้อมอากาศยานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น หรืออาจส่งกำลังพลทางบก เจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร เจ้าหน้าที่การแพทย์ เข้าร่วมเพื่อแสดงถึงความจริงใจในการส่งกำลังเข้าร่วมของทร.

๓. ไทยกับสมาคมอาเซียน

๓.๑ บทบาทของอาเซียน

สำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Security Community) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดการขยายตัวหลังไหลข้ามพรมแดนของเครือข่ายและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมทั้ง

ความรู้สึกนึกคิดด้านต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่งต่างๆ เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว จนประเทศไทยควรมองและให้ความสำคัญผลประโยชน์แห่งชาติของกลุ่มประเทศในภูมิภาคมากกว่าผลประโยชน์ของไทยแต่เพียงอย่างเดียวเนื่องจากปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันจะเกี่ยวข้องกับประเทศอื่นๆ และประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นกองทัพไทยควรร่วมผลักดันการสร้างประชาคมอาเซียนให้มีความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) โดยมีความมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความเข้าใจความเชื่อมั่น และความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกโดยไม่มีมาตรการการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจต่อกัน (Confidence Building Measures: CBM) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการทหารด้านความมั่นคงเพื่อให้เกิดความเข้าใจและลดความหวาดระแวงที่เกิดจากการแข่งขันกันเสริมสร้างทางทหารและการแข่งขันทางการค้าในโลกสมัยใหม่ ทั้งนี้หลักการความโปร่งใส (Transparency) เป็นเครื่องมือสำคัญในมาตรการสร้างความเชื่อใจไว้วางใจเพื่อเพิ่มความมีเสถียรภาพทางการเมือง และทางการทหารระหว่างประเทศ รวมทั้งความโปร่งใส (Transparency) เป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจต่อกันให้สูงขึ้น โดยเป็นมาตรการที่กำหนดให้ทุกประเทศมีกำลังรบไว้เพื่อการป้องกันตนเองมิใช่เพื่อการรุกราน สำหรับการแสดงความโปร่งใสทางทหาร สามารถกระทำได้โดยการให้หรือแสดงข้อมูลระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการในเรื่องการปฏิบัติการทางทหาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลในด้านขีดความสามารถทางทหาร งบประมาณป้องกันประเทศ และนโยบายด้านการทหาร รวมไปถึงการเจรจาระหว่างรัฐบาลในเรื่องการทหารหรือความมั่นคง มาตรการแสดงความโปร่งใสมิได้เป็นสิ่งที่เข้ามาแทนที่การถ่วงดุลอำนาจแต่เป็นสิ่งที่เสริมสร้างโดยตรง แม้ว่ารัฐอาจจะมี ความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ แต่หากมีมาตรการสร้างความไว้วางใจกันอยู่ อย่างน้อยก็ยังช่วยมิให้เกิดสงครามขึ้นได้

การประชุม ARF นับว่าประสบความสำเร็จและเป็นที่พอใจของประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วม รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของประเทมหาอำนาจ อาทิ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ในการใช้ ARF เป็นเวทีหารือด้านความมั่นคง นับเป็นความพยายามอีกอย่างหนึ่งที่มุ่งสร้างเวทีในการกำหนดท่าทีและมาตรการด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นเวทีในการป้องกันการเกิดปัญหา มากกว่าการแก้ปัญหาและไม่ต้องการใช้เป็นเวทีต่อต้านกีดกันประเทศใดๆ ใน ภูมิภาค ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ริเริ่มการประชุม ARF และต้องการใช้ ARF เป็นเวทีหารือปัญหาด้านความมั่นคงที่ไทยกำลังประสบอยู่เช่นกัน อาทิ ปัญหาเขตแดนทวิภาคีกับประเทศรอบบ้าน ทำให้ไทยตระหนักว่าอาเซียนเป็นกลไกสำคัญของความร่วมมือในภูมิภาค จึงได้วางนโยบายต่ออาเซียนที่จะดำเนินบทบาทอย่างแข็งขัน ในการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นปึกแผ่นระหว่างประเทศสมาชิก

อาเซียน ผลักดันการรวมตัวของอาเซียนให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนกระทั้งความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและพลังต่อรองด้านการเมืองการทูตของไทยอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามในระยะยาวอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เพื่อเป็นองค์กรที่ส่งเสริมความมั่นคงภายในภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการรักษาสันติภาพ และเสถียรภาพ ตลอดจนความร่วมมือทางการทหารระหว่างไทยกับประเทศในภาคีอาเซียนอย่างแน่นแฟ้นต่อไป

๓.๒ ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน

ปฏิกิริยาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ ๒ เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน กล่าวคือ ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางสังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน โดยอาเซียนจะใช้กลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ริเริ่มกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคง และกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการส่งเสริมสันติภาพภายหลังการเกิดข้อพิพาท และมาตรการสุดท้ายคือการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลซึ่งอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือทางด้านนี้มาก่อน

จากการตรวจสอบนโยบายรัฐบาลและนโยบายด้านความมั่นคงทางทะเลที่ต้องการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนให้บรรลุการจัดตั้งประชาคมอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียนโดยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค ไทยจึงควรผลักดันกลไกป้องกันความขัดแย้ง โดยเฉพาะการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าของอาเซียน รวมทั้งผลักดันการเสริมสร้างกลไกแก้ไขความขัดแย้ง การส่งเสริมสันติภาพภายหลังการเกิดข้อขัดแย้ง โดยเสนอจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพของอาเซียนหรือกองกำลังเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ (Standby Arrangements for Disaster Relief and Emergency Response) เพื่อจัดการกิจการภายในของอาเซียนเอง และเนื่องจากในภูมิภาคอาเซียนเชื่อมต่อกันด้วยทะเลเป็นส่วนใหญ่ จึงควรเป็นบทบาทของทร. ในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางด้านนี้ ซึ่งแนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือ

ควรเป็นภารกิจในยามสงบโดยการใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล (Constabulary) และการใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจช่วยเหลือและสนับสนุน (Benign) ซึ่งรวมเรียกว่าการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other than War) โดยมีการปฏิบัติซึ่งทรงสามารถดำเนินการ ได้แก่

๓.๒.๑ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Operations)

๓.๒.๒ การปราบปรามการกระทำเยี่ยงโจรสลัดและการกระทำผิดทางทะเล

๓.๒.๓ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเลและบรรเทาสาธารณภัย

๓.๒.๔ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

๔. ปัญหาการแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจ

ปัญหาที่เกิดจากการแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจ โดยสหรัฐยังคงให้ความสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไปในลักษณะของ การรักษาผลประโยชน์ของตน แผ่มาในรูปการป้องกันต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาเส้นทางคมนาคมในช่องแคบมะละกา ขณะเดียวกันสหรัฐฯ ก็พยายามรักษาอิทธิพลส่งเสริมความร่วมมือกับได้หวัน เกาหลีใต้ เวียดนาม อินเดียในการปิดล้อมไม่ให้จีนขยายอิทธิพล สุ่มหาสมุทรอินเดียทางด้านเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงขยายอิทธิพลในพม่าอีกด้วย สหรัฐฯวางกำลังในสิงคโปร์เพื่อรักษาเส้นทางลำเลียงทางทหารในการเคลื่อนย้ายกำลังจากแปซิฟิกไปตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสำคัญ ขณะเดียวกันก็สามารถเฝ้าติดตามกำลังทางเรือของประเทศเป้าหมายได้ ส่วนจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์โดยใช้เครื่องมือทางการทูต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเพื่อขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสกัดกั้นการปิดล้อมของสหรัฐโดยได้เสริมสร้างสันติภาพและความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและมุ่งเน้นความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความตกลงร่วมในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำน้ำโขง และโครงการ East - West Economic Corridor ที่จะเชื่อมต่อระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอินโดจีน สำหรับความสัมพันธ์ทางด้านการทหารจีนได้พยายามใช้การทูตเชิงรุกโดยจัดให้มีการเยือนของผู้นำกองทัพของอาเซียนหลายครั้ง นอกจากนี้จีนได้จัดให้มีการฝึกร่วมทางทหารกับประเทศต่างๆ ในอาเซียนและแลกเปลี่ยนข่าวกรอง และเจรจาฉันนโยบายกับประเทศต่างๆ ในอาเซียนเป็นประจำทุกปี สำหรับความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยจีนได้มีการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง การฝึกศึกษา และความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม การป้องกันประเทศร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันไทยกับจีนได้เริ่มมีการฝึกร่วมกันทางบกระหว่างหน่วยรบพิเศษของทั้ง 2 ฝ่ายและพยายามขอฝึกร่วมทางทะเลกับทร. ในอนาคต สำหรับอินเดียได้แสดงเจตนารมณ์ในการมุ่งตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ ส่วนรัสเซีย ซึ่งกำลังฟื้นตัวจากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย ได้แสดงศักยภาพทางการทหารด้วยการสวนสนามทางทหารให้โลกได้

เห็นว่าพร้อมกลับเข้ามามีอิทธิพลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งประเทศมหาอำนาจได้เผอิทธิพลเพื่อถ่วงดุลระหว่างมหาอำนาจด้วยกัน โดยไม่ยอมให้ชาติใดแสดงอำนาจที่เหนือกว่าในทางที่ข่มขู่กัน

เมื่อวิเคราะห์จากความพยายามในการเผอิทธิพลของมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่ายเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้วจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยต้องรักษาสมดุลของการดำเนินการทางการทูตกับ สหรัฐซึ่งเป็นพันธมิตรเก่าแก่ของไทยและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้โดยมีความร่วมมือทางด้านการทหารและการฝึกผสมร่วมกันมาเป็นระยะเวลานาน เช่น การฝึกร่วมผสม COBRA GOLD การฝึกผสม CARAT เป็นต้น และจีนซึ่งกำลังใช้การทูตเชิงรุกประกอบกับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดจีนเข้าบีบบังคับให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยไทยต้องอาศัยความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ อาเซียนและกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับพหุภาคีที่มีอยู่เช่น ARF ผ่านกลไกของการประชุมระดับรัฐมนตรี (ARF Ministerial Meeting) และการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงฝ่ายทหาร (ARF Security Policy Conference :ASPC) เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจต่อกัน (CBMs) และใช้การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy :PD) เพื่อแก้ไขความขัดแย้ง ที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

๕. ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์แห่งชาติในทะเล

การประกาศใช้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ ทำให้ประเทศต่างๆ มีความประสงค์ที่จะขยายการครอบครองพื้นที่ในทะเลเพิ่มมากขึ้น ในอนาคตจึงมีแนวโน้มว่าอาณาเขตทางทะเลที่เหลื่อมทับกันระหว่างประเทศ จะเป็นสาเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ ความขัดแย้งนี้มาจากเขตแดนทางทะเลเหลื่อมทับกันเป็นปัญหาระหว่างประเทศคู่กรณีที่ต้องการความชัดเจน และมีทรัพยากรในทะเลที่มีค่าเป็นแรงบังคับ และในปัจจุบัน ประเทศไทยก็มีพื้นที่เหลื่อมทับทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย พม่า เวียดนาม และ กัมพูชา โดยเฉพาะ พม่า และ กัมพูชา ซึ่งยังไม่สามารถตกลงให้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมได้ และยังไม่อาจจะสามารถแบ่งแยกอาณาเขตทางทะเลกับทั้ง ๔ ประเทศดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ใน ๑๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ประเทศไทยจะต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ดังกล่าว

สำหรับแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาไทยควรทำการเจรจาแบบทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่เหลื่อมทับกันโดยยึดถือหลักการผลประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานและหลักการความโปร่งใส (Transparency) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและปัญหาประมงในน่านน้ำที่มีความขัดแย้ง พร้อมทั้งจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารทั้งในระดับผู้นำเหล่าทัพ ศูนย์ปฏิบัติการท.และในระดับหน่วยควบคุมการปฏิบัติในพื้นที่เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งมิให้ลุกลามจนกระทบกับความสัมพันธ์ รวมทั้งกำหนดให้มีการ

ลาดตระเวนร่วมในเขตพื้นที่เสื่อมโทรม และอาณาเขตทางทะเล การจัดทำหลักปฏิบัติการร่วมกัน (Standard Operating Procedures: SOPs) การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำในระดับท.ร.และในระดับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเยือนและการฝึกซ้อมของเรือในพื้นที่ ปฏิบัติการนอกจากนี้ควรเพิ่มความร่วมมือด้านอื่นๆ อาทิ การสำรวจทางทะเลร่วมกัน การจัดระเบียบเรือประมงและการทำการประมงในเขตพื้นที่ทับซ้อน การคุ้มครองเรือประมง การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การปราบปรามโจรสลัด เป็นต้น หากเกิดข้อขัดแย้งหรือปัญหาในการปฏิบัติควรให้องค์กรในภูมิภาค เช่น ASEAN WPNS CSCAP และ ARF มาร่วมในการไกล่เกลี่ยหรือแก้ปัญหา

๖. ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่

กระแสโลกาภิวัตน์และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงภายใน ตลอดจนความแตกต่างในการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดปัญหาการทำผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ คือ ความมั่นคงของสังคม (social security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) เช่น แรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย การขนถ่ายยาเสพติด โดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน การลักลอบค้าขายของหนีภาษี การปล้นสดมภ์และกระทำความผิดเป็นโจรสลัด และเนื่องจากการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวทางบกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวทั้งทางด้านอ่าวไทยและทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย รวมทั้งมีท่าเรือเรียงรายตลอดชายฝั่ง ทำให้ยากแก่การป้องกัน ดังนั้น กระทำผิดกฎหมายเหล่านี้จึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลได้กำหนดให้มีการ เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายอาชญากรรมข้ามชาติ โจรสลัด ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การทำลายทรัพยากรทางทะเลและการกระทำความผิดอื่นๆ ในทะเล ร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างรัฐและเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ ราชอาณาจักรอื่นๆ และนานาชาติ ประเทศ โดยการจัดการกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานด้านการต่างประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนประเทศต่างๆ ในภูมิภาคซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับการปฏิบัติการของ ท.ร. เนื่องจาก ปัญหาจากการกระทำความผิดในทะเลต่างๆ เช่น ปัญหาโจรสลัด ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และปัญหาการค้ามนุษย์ส่งยาเสพติด เป็นต้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อยับยั้งหรือป้องกันตั้งแต่ภายนอกอาณาเขตทางทะเลของไทย รวมทั้งการส่งกำลังทางเรือและอากาศยานลาดตระเวนค้นหาแสดงกำลังในพื้นที่เสี่ยงหรือเส้นทางลำเลียง ตลอดจนประสานงาน

กับหน่วยงานรักษากฎหมายในทะเลอื่นๆทั้งในและต่างประเทศในการร่วมกันสกัดกั้น ขั้วยัง และจับกุม โดยในปัจจุบัน ไทย มีความร่วมมือกับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคี และในระดับพหุภาคี เช่น

๖.๑ ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการต่อต้านโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (Regional Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia : ReCAAP)

๖.๒ การลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา (Malaysia Indonesia Singapore Thailand Malacca Straits Coordinate Patrol : 4 MIST MSCP)

๖.๓ ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Council of Security Cooperation in Asia Pacific : CSCAP)

๖.๔ ความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมทางทะเลไทย-มาเลเซีย

๖.๕ ความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมทางทะเลไทย-เวียดนาม

๖.๖ ความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมทางทะเลไทย-อินเดีย

การประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่จะต้องมีหน่วยงานกลางมาทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลทั้งในและนอกประเทศ จึงควรให้ศรชล.เป็นหน่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลในต่างประเทศเพิ่มเติมจาก บทบาทในการรักษาความมั่นคงและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

๗. ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล

ในปัจจุบัน การโจมตีผลประโยชน์ของสหรัฐ ฯ และพันธมิตร โดยกลุ่มก่อการร้ายยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และน่าจะยังคงดำเนินต่อไปในห้วงระยะเวลา ๑๐ ปีข้างหน้า เนื่องจากเป็น การยากที่สหรัฐ ฯ และพันธมิตรจะสามารถทำการปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม เมื่อการระวังป้องกันการก่อการร้ายบนบกมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบของการก่อการร้ายน่าจะมีแนวทางที่เปลี่ยนไป โดยเปลี่ยนเป้าหมายไปปฏิบัติการในทะเลมากขึ้น เช่น ฐานขูดเจาะแหล่งพลังงาน ท่าเรือ และ เรือสินค้า โดยวิธีการในการก่อการร้ายน่าจะมีลักษณะต่างๆ เช่น การยึดตัวประกันและฐานขูดเจาะ การก่อวินาศกรรมฐานขูดเจาะ การก่อวินาศกรรมท่าเรือ การก่อวินาศกรรมเรือสินค้า และการใช้อาวุธขนาดเล็กโจมตีต่อเป้าหมายที่ไม่มีการระวังป้องกัน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบัน สหรัฐ ฯ ได้พยายามใช้บทบาททางด้านการเมืองระหว่างประเทศ และความร่วมมือด้านการทหารเข้ามาปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และออก

กฎระเบียบทางการค้าให้ครอบคลุมสินค้าและวัตถุดิบที่จะส่งผ่านไปยังสหรัฐฯตั้งแต่จุดกำเนิดของสินค้า รวมถึงการนำเรื่องดังกล่าวเข้าหารือในเวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับนานาชาติ และในระดับภูมิภาค

การป้องกันการก่อการร้ายในทะเลเป็นเรื่องที่ยากในการป้องกัน เนื่องจากเป้าหมายในการก่อการร้ายไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า และผลกระทบต่อ การก่อการร้ายมีความสูญเสียในอัตราสูง ทำให้ ทร.ไม่สามารถใช้กำลังที่มีอยู่ทั้งหมดในการปฏิบัติการกิจดังกล่าวแต่เพียงหน่วยเดียว การปฏิบัติการด้านการข่าวและมาตรการการป้องกันจึงเป็นการป้องกันที่ดีที่สุด โดย ทร. ต้องมีการร่วมมือกับนานาชาติทั้งในระดับทวิภาคี และระดับพหุภาคี รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การฝึกป้องกันการก่อการร้าย การลาดตระเวนหาข่าวและตรวจค้น การติดตามเรือที่น่าสงสัย รวมทั้งการบรรเทาเหตุหลังจากการเกิดเหตุแล้ว การปฏิบัติดังกล่าวต้องผนึกกำลังทั้งทางทหารและเอกชนในการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ทั้งหมดในการดำเนินการ จึงเป็นปัญหาระดับภูมิภาคที่ต้องการการแก้ปัญหาร่วมกันหลายประเทศทั้งที่เป็นประเทศต้นทาง ประเทศปลายทางและประเทศที่เป็นทางผ่าน รวมทั้งใช้องค์การระหว่างประเทศ กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือ พหุภาคี และองค์การเอกชน เช่น บริษัทน้ำมัน บริษัทเดินเรือ บริษัทประกันภัย เข้าร่วมในการแก้ปัญหาดังกล่าว

๘. ปัญหาภัยคุกคามอันเกิดจากภัยธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติที่มาทางทะเล ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนชายฝั่ง ได้แก่ ภัยจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น สึนามิ เอลนีโญ พายุ วาตภัย ปรากฏการณ์เรือนกระจกซึ่งทำให้โลกร้อนขึ้น และความแปรปรวนของสภาพอากาศของโลก ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องแก้ร่วมกันในระดับประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ทำให้เป็นปัญหาที่กองทัพเรือต้อง วางแผนในการป้องกัน อพยพ กู้ภัย และฟื้นฟู ตัวอย่างที่เห็นในการรับมือกับปัญหาความมั่นคงนี้ได้แก่การแก้ปัญหายาเสพติดในพม่า การร่วมมือซึ่งกันและกัน ในระบบเดียวเพื่อการแก้ปัญหาล้างสีนามิ เป็นต้น

สำหรับแนวทางในการดำเนินการของ ทร. กับปัญหาภัยคุกคามจากภัยธรรมชาติ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ แบบ คือภัยคุกคามที่เกิดภายนอกประเทศ และภัยคุกคามที่เกิดกับประเทศไทยโดยตรง โดยภัยคุกคามจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดภายนอกประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในภูมิภาคอื่นๆ หากมีความรุนแรงจนกระทบต่อความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์ของประเทศที่ประสบภัย สหประชาชาติจะเข้ามาดูแลรับผิดชอบและอำนวยความสะดวกในการส่งความช่วยเหลือเข้าไปยังพื้นที่ประสบภัย โดยจะร้องขอความช่วยเหลือไปยังชาติสมาชิก ให้ส่งกำลังและความช่วยเหลือผ่านสหประชาชาติ หรือประเทศต่างๆอาจพิจารณาส่งความช่วยเหลือ

โดยตรงให้กับประเทศผู้ประสบภัยพิบัติโดยตรงตามนโยบายของรัฐบาล แต่หากภัยพิบัติเกิดภายในชาติสมาชิกอาเซียน ทางสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศที่รวมกลุ่มตามภูมิภาคต่างๆ จัดเตรียม กองกำลังเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ (Standby Arrangements for Disaster Relief and Emergency Response) เพื่อจัดการกิจการภายในของอาเซียนเอง ซึ่งจะลดปัญหาความหวาดระแวงของการแทรกแซงจากมหาอำนาจเช่น กรณีการแก้ปัญหาพายุไต้ฝุ่นนาทิสในพม่า เป็นต้น ซึ่ง ทร.มีแนวทางในการจัดส่งเรือลำเลียงพลขนาดใหญ่จำนวน ๒ ลำ และอากาศยานไปปฏิบัติการกิจการขนส่งสนับสนุนการช่วยเหลือและอพยพผู้ประสบภัยพิบัติภายใต้กรอบสหประชาชาติเมื่อรัฐบาลสั่งการ สำหรับภัยคุกคามจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดในประเทศไทยโดยตรงแต่ต่างชาติที่ลำเลียงความช่วยเหลือเข้ามาต้องประสานงานกับกองกำลังของ ทร. เพื่อขอรับการสนับสนุนการลำเลียงขนถ่ายความช่วยเหลือไปยังพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ

๕. ปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านยุทธโประณ์ของกองทัพเรือ

ปัจจุบัน ทร.ประสบปัญหาด้านการพัฒนากองทัพเนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเสริมสร้างกำลังรบอย่างเพียงพอในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาทำให้การเตรียมความพร้อมด้านกำลังรบและยุทธโประณ์ของ ทร. ในภาพรวมกระทำได้อย่างจำกัดและมีขีดความสามารถหลักลดลงอย่างมากจนไม่เพียงพอในการปฏิบัติการกิจตามบทบาทที่ ทร. ได้รับ โดยเฉพาะการปฏิบัติการกิจในด้านกิจการระหว่างประเทศ ที่อาจต้องจัดส่งกำลังไปปฏิบัติการกิจนอกประเทศ หรือพื้นที่ห่างไกลเป็นระยะเวลานานๆ ที่ต้องการความพร้อมของยุทธโประณ์อย่างสูงสุด รวมทั้งต้องปรับปรุงขีดความสามารถของยุทธโประณ์เพื่อการปฏิบัติการกิจร่วมกับกองกำลังนานาชาติในกรณีการส่งเรือเข้าร่วมในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามในยามสงบนอกประเทศ ปัญหาดังที่กล่าวมา ทำให้ ทร. ไม่สามารถจัดเตรียมกำลังทางเรือได้อย่างเพียงพอในระบบเตรียมความพร้อมของกองกำลังสหประชาชาติ (United Nation Standby Arrangements System: UNSAS) หรือการเตรียมกำลังเพื่อปฏิบัติการนอกประเทศตามภารกิจที่กองทัพไทยกำหนดไว้ ดังนี้

๕.๑ จัดเตรียมเรือเอนกประสงค์ยกพลขึ้นบก/ช่วยเหลือผู้ประสบภัยขนาดใหญ่จำนวน ๑ ลำ หรือเรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์ พร้อมอากาศยานตามภารกิจ ในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นเรือพร้อมปฏิบัติการเมื่อรัฐบาลสั่งการ

๕.๒ ปรับปรุงขีดความสามารถของกำลังทางเรือ และอากาศยานที่จะส่งไปปฏิบัติการร่วมในการปฏิบัติการภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ ทางด้านการติดต่อสื่อสารระยะไกลและการตรวจการณ์ทางทะเลในเวลากลางคืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังนานาชาติ

๕.๓ จัดเตรียมหน่วยกำลังทางเรือและอากาศยานเคลื่อนที่เร็ว (Rapid Ready Force) เพื่อปฏิบัติการกิจภายนอกประเทศและการลาดตระเวนแสดงกำลัง

๑๐. ปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านองค์บุคคลและองค์ยุทธวิธีของ กองทัพเรือ

การจัดกำลังพล ทร. เข้าร่วมในการปฏิบัติการกิจด้านต่างประเทศ หรือปฏิบัติการกิจ ในกรอบขององค์การสหประชาชาติร่วมกับชาติอื่นจะต้องเสริมสร้าง ทักษะความชำนาญของ กำลังพลและพัฒนายุทธวิธีในการปฏิบัติร่วมในต่างประเทศ รวมทั้งมีการฝึกการปฏิบัติการกิจตาม สถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กำลังพลมีความพร้อมและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการกิจ ในสถานการณ์จริง แต่ด้วยสภาพที่จำกัดด้วยงบประมาณทำให้ ทร. ไม่สามารถดำรงความพร้อม ทางด้านองค์บุคคลได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นการที่ประเทศไทยยังไม่สามารถให้สัตยาบันใน อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเลรวมทั้งยังไม่มีกฎหมายของไทยที่ใช้บังคับใน พื้นที่อาณาเขตทางทะเลต่างๆของไทยเช่นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ทำให้อาจเกิดปัญหาในการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยทร.ควรมีแนวทางในการพัฒนากำลังพลทร.ดังนี้

๑๐.๑ จัดตั้งศูนย์รักษาสันติภาพ ทร. ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการฝึกอบรมกำลังพลให้มี ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกรของกองกำลังรักษาสันติภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลักการด้านการทูต การใช้ภาษาต่างประเทศ และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของพื้นที่หรือ ประเทศที่จะไปปฏิบัติการกิจ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลข่าวสารในทุกพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดความพร้อม ในการเข้าร่วมปฏิบัติการ

๑๐.๒ พัฒนาความรู้ความเข้าใจของกำลังพลด้านกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมาย ทะเลให้มากขึ้น รวมทั้งกฎหมายที่มอบอำนาจให้ ทร. เพื่อให้การปฏิบัติการของ ทร. ในบทบาท ด้านการรักษากฎหมายในทะเลเพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐.๓ จัดทำ และปรับปรุงหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงานของกองกำลังสหประชาชาติ ในภารกิจการรักษาสันติภาพและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

๑๐.๔ จัดทำหลักปฏิบัติการร่วม (Standard Operating Procedures : SOP) ในการ ลาดตระเวนร่วมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

๑๐.๕ เร่งรัดกระบวนการจัดทำกฎหมายภายในเพื่อรองรับกฎหมายทะเล และเสนอ ให้รัฐสภาให้สัตยาบันกฎหมายทะเล UNCLOS ๑๙๘๒ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือสามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้ตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมายทะเลอย่างสมบูรณ์ และเรือไทยสามารถใช้สิทธิทางคดีใน กระบวนการศาลทะเลระหว่างประเทศ

แนวทางในการกำหนดบทบาทของกองทัพเรือด้านกิจการระหว่างประเทศ

๑. ปัญหาที่เกิดจากการแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจเข้ามาในภูมิภาค ประเทศไทยต้องรักษาสมดุลของการดำเนินการทางการทูตกับ สหรัฐฯ และจีน โดยอาศัยความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศได้แก่ อาเซียนและกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับพหุภาคีที่มีอยู่เช่น ARF เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจต่อกัน (CBMs) และใช้การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy : PD) เพื่อแก้ไขความขัดแย้ง ที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

๒. ในอนาคตมีแนวโน้มว่าองค์การสหประชาชาติจะมีบทบาทในการรักษาสันติภาพเพิ่มมากขึ้นทร. ต้องจัดเตรียมกำลังเพื่อพร้อมในการปฏิบัติการกิจสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) เพื่อแสดงจุดยืนในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ และเพื่อเพิ่มอันดับประเทศผู้ให้การสนับสนุนกำลังแก่สหประชาชาติให้ขึ้นมายุ่งในแถวหน้าของอาเซียน การพิจารณาจัดส่งกำลังเข้าร่วมกับกองกำลังสหประชาชาติ จะต้องพิจารณาถึงผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการเข้าร่วมของไทย

๓. ทร. สามารถส่งกำลังเข้าร่วมได้ ๒ ลักษณะคือ การให้การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม(Humanitarian Assistance) และ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพทางทะเล (Maritime Peacekeeping) โดยการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมสามารถกำหนดรูปแบบภารกิจ เพื่อให้การสนับสนุนด้านการขนส่งทางทะเล การให้การรักษาพยาบาล การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการอพยพประชาชน ทหารออกจากพื้นที่ที่มีวิกฤตการณ์ สำหรับกำลังทางเรือที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติการกิจได้แก่เรือเอนกประสงค์ ยกพลขึ้นบก/ช่วยเหลือผู้ประสบภัยขนาดใหญ่ เรือบรรทุก ฮ. เรือส่งกำลังบำรุง อากาศยานและเฮลิคอปเตอร์ ส่วนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในทะเลทร.ควรพิจารณาจัดส่งกำลังเรือฟริเกต/เรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง เรือส่งกำลังบำรุง พร้อมอากาศยานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเฉพาะกรณีที่เป็นจริงๆ เท่านั้น หรืออาจส่งกำลังพลทางบก เจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร เจ้าหน้าที่การแพทย์ เข้าร่วมเพื่อแสดงถึงความจริงใจในการส่งกำลังเข้าร่วมของทร.

๔. กองทัพไทยควรร่วมผลักดันการสร้างประชาคมอาเซียนให้มีความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) โดยมีความมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความเข้าใจความเชื่อมั่น และความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกโดยไม่มีการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจต่อกัน (Confidence Building Measures: CBM) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการทหารด้านความมั่นคงเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และลดความหวาดระแวงที่เกิดจากการแข่งขันกันเสริมสร้างทางทหารและการแข่งขันทางการค้าในโลก

สมัยใหม่ ทั้งนี้หลักการความโปร่งใส (Transparency) เป็นเครื่องมือสำคัญในมาตรการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจเพื่อเพิ่มควมมีเสถียรภาพทางการเมือง และทางการทหารระหว่างประเทศ

๕. เสนอจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพของอาเซียนหรือกองกำลังเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ (Standby Arrangements for Disaster Relief and Emergency Response) เพื่อจัดการกิจการภายในของอาเซียนเอง และเนื่องจากในภูมิภาคอาเซียนเชื่อมต่อกันด้วยทะเลเป็นส่วนใหญ่ จึงควรเป็นบทบาทของทร. ในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางด้านนี้ ซึ่งแนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือควรเป็นภารกิจในยามสงบโดยการใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล (Constabulary) และการใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจช่วยเหลือและสนับสนุน (Benign) ซึ่งรวมเรียกว่าการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม (Military Operations Other than War)

๖. ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์แห่งชาติในทะเลสำหรับไทยควรทำการเจรจาแบบทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ที่เหลื่อมทับกัน โดยยึดถือหลักการผลประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานและหลักการความโปร่งใส (Transparency) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและปัญหาประมงในน่านน้ำที่มีความขัดแย้ง พร้อมทั้งจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารทั้งในระดับผู้นำเหล่าทัพ ศูนย์ปฏิบัติการทร. และในระดับหน่วยควบคุมการปฏิบัติในพื้นที่เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งมิให้ลุกลามจนกระทบกับความสัมพันธ์ รวมทั้งกำหนดให้มีการลาดตระเวนร่วมในเขตพื้นที่ที่เหลื่อมทับและอาณาเขตทางทะเล การจัดทำหลักปฏิบัติการร่วมกัน (Standard Operating Procedures: SOP)

๗. การจัดการกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานด้านการต่างประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนประเทศต่างๆ ในภูมิภาคซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับการปฏิบัติการกิจของ ทร. เนื่องจาก ปัญหาจากการกระทำความผิดในทะเลต่างๆ เช่น ปัญหาโจรสลัด ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และปัญหาการล่ำเลียงขนส่งยาเสพติด เป็นต้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อยับยั้งหรือป้องกันตั้งแต่ภายนอกอาณาเขตทางทะเลของไทย รวมทั้งการส่งกำลังทางเรือและอากาศยานลาดตระเวนค้นหาแสดงกำลังในพื้นที่เสี่ยงหรือเส้นทางลำเลียง ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานรักษากฎหมายในทะเลอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศในการร่วมกันสกัดกั้น ยับยั้ง และจับกุม

๘. การป้องกันการก่อการร้ายในทะเลเป็นเรื่องที่ยากในการป้องกันเนื่องจากเป้าหมายในการก่อการร้ายไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าและผลกระทบต่อการก่อการร้ายมีความสูญเสีย

ในอัตราสูง ทำให้ ทร. ไม่สามารถใช้กำลังที่มีอยู่ทั้งหมดในการปฏิบัติการดังกล่าวแต่เพียงหน่วยเดียว การปฏิบัติการด้านการข่าวและมาตรการการป้องกันจึงเป็นการป้องกันที่ดีที่สุด โดยทร. ต้องมีการร่วมมือกับนานาชาติทั้งในระดับทวิภาคี และระดับพหุภาคี รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การฝึกป้องกันการค้าการร้าย การลาดตระเวนหาข่าวและตรวจค้น การติดตามเรือที่น่าสงสัย รวมทั้งการบรรเทาเหตุหลังจากการเกิดเหตุแล้ว

๕. ภัยคุกคามจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดภายนอกประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในภูมิภาคอื่นๆ หากมีความรุนแรงจนกระทบต่อความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์ของประเทศที่ประสบภัย สหประชาชาติจะเข้ามาดูแลรับผิดชอบ และอำนวยความสะดวกในการส่งความช่วยเหลือเข้าไปยังพื้นที่ประสบภัย โดยจะร้องขอความช่วยเหลือไปยังชาติสมาชิก ให้ส่งกำลังและความช่วยเหลือผ่านสหประชาชาติ หรือประเทศต่างๆ อาจพิจารณาส่งความช่วยเหลือโดยตรงให้กับประเทศผู้ประสบภัยพิบัติโดยตรงตามนโยบายของรัฐบาล แต่หากภัยพิบัติเกิดภายในชาติสมาชิกอาเซียน ทางสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศที่รวมกลุ่มตามภูมิภาคต่างๆ จัดเตรียม กองกำลังเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ (Standby Arrangements for Disaster Relief and Emergency Response) เพื่อจัดการกิจการภายในของอาเซียนเอง ซึ่งจะลดปัญหาความหวาดระแวงของการแทรกแซงจากมหาอำนาจเช่นกรณีการแก้ปัญหาพายุไต้ฝุ่นนาซิกในพม่า

แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือด้านกิจการระหว่างประเทศ

๑. ด้านองค์วัตถุ

๑.๑ จัดตั้งศูนย์รักษาสันติภาพ ทร. ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการฝึกอบรมกำลังพลให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลข่าวสารในทุกพื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งจะทำให้เกิดความพร้อมในการเข้าร่วมปฏิบัติการเมื่อได้รับคำสั่ง

๑.๒ เพิ่มบทบาท สรชล. เป็นหน่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลในต่างประเทศเพิ่มเติมจาก บทบาทในการรักษาความมั่นคงและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

๑.๓ จัดเตรียมเรือเอนกประสงค์ยกพลขึ้นบก/ช่วยเหลือผู้ประสบภัยขนาดใหญ่ จำนวน ๑ ลำ หรือ เรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์ พร้อมอากาศยานตามภารกิจ ในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

๑.๔ ปรับปรุงขีดความสามารถของกำลังทางเรือและอากาศยานที่จะส่งไปปฏิบัติการร่วมในการปฏิบัติการภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ ทางด้านการติดต่อสื่อสารระยะไกล และการตรวจการณ์ทางทะเลในเวลากลางคืน

๑.๕ จัดเตรียมหน่วยกำลังทางเรือและอากาศยานเคลื่อนที่เร็ว (Rapid Ready Force) เพื่อปฏิบัติการกิจภายนอกประเทศและการลาดตระเวนแสดงกำลัง

๒. ด้านองค์บุคคล

๒.๑ พัฒนาความรู้ความเข้าใจของกำลังพลด้านกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายทะเลให้มากขึ้น รวมทั้งกฎหมายที่มอบอำนาจให้ ทร. เพื่อให้การปฏิบัติการของ ทร. ในบทบาทด้านการรักษากฎหมายในทะเลเพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ จัดการฝึกอบรมกำลังพลให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการของกองกำลังรักษาสันติภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลักการด้านการทูต การใช้ภาษาต่างประเทศ และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของพื้นที่หรือประเทศที่จะไปปฏิบัติการกิจ

๓. ด้านองค์ยุทธวิธี

๓.๑ จัดทำและปรับปรุงหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงานของกองกำลังสหประชาชาติ ในภารกิจการรักษาสันติภาพและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

๓.๒ จัดทำหลักปฏิบัติการร่วม (Standard Operating Procedures : SOP) ในการลาดตระเวนร่วมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

๓.๓ เร่งรัดกระบวนการจัดทำกฎหมายภายในเพื่อรองรับกฎหมายทะเล และเสนอให้รัฐสภาให้สัตยาบันกฎหมายทะเล UNCLOS 1982 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมายทะเลอย่างสมบูรณ์ และเรือไทยสามารถใช้สิทธิทางคดีในกระบวนการศาลทะเลระหว่างประเทศ

สรุป

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ โดยนำทฤษฎี หลักการ ผลการศึกษาที่ผ่านมา ทำให้สามารถได้ข้อสรุปว่าไทยต้องรักษาสมดุลของการดำเนินการทางการทูตกับ มหาอำนาจอย่าง สหรัฐฯและจีนโดยอาศัยความร่วมมือกับประเทศต่างๆในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศและสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) เพื่อแสดงจุดยืนในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ผลักดันการสร้าง

ประชาคมอาเซียนให้มีความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) ด้วยการเสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจต่อกัน (Confidence Building Measures: CBM) และหลักการความโปร่งใส (Transparency) เพื่อลดความหวาดระแวงที่เกิดจากการแข่งขันกันเสริมสร้างทางการทหาร และเพิ่มความมีเสถียรภาพทางการเมือง และการทหารระหว่างประเทศ ควรทำการเจรจาแบบทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่เหลื่อมทับกัน โดยยึดถือหลักการผลประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานและหลักการความโปร่งใส (Transparency) และอาศัยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์การระหว่างประเทศในการการแก้ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล ปัญหาภัยคุกคามอันเกิดจากภัยธรรมชาติ